

Kaupunginhallitus

18.05.2020

Kaupunginvaltuusto

§ 52 29.4.2019

Asianro 591/00.00.00.01/2019

§ 149**Valtuutettu Jukka Rantalan ym. valtuutettujen aloite koskien vaalimainosten keskitettyä kiinnittämistä Raision virallisilla paikoilla****Päätöshistoria**

Kaupunginvaltuusto 29.4.2019 52 §

Valtuutettu Jukka Rantala jätti seuraavan aloitteen:

“Raision kaupungilla on 18 virallista vaalimainostelinepaikkaa. Kaupunki huolehtii telineiden paikoilleen viemisestä ja poistamisesta. Jokainen puolue huolehtii mainosten kiinnittämisestä telineisiin itsenäisesti.

Tämä on jo ekologisesti täysin järjetön tapa, että kahdeksan puoleen vapaaehtoiset ajelevat peräkkäin 18 paikkaan omilla autoillaan ympäri kaupunkia. Olen ollut asiasta kahteen kertaan yhteydessä kaupungin työjohtoon, mutta siihen ei ole saatu muutosta.

Turussa ja Naantalissa puolueet toimittavat kaupungin ilmoittamaan määräaikaan mennessä julisteet kaupungille keskitetysti ja kaupunki huolehtii niiden kiinnittämisen telineisiin. Esitämme, että tämä käytäntö otetaan käyttöön myös Raisiossa.

Samalla tulee tarkastella myös telineiden määrä ja niissä olevien puolueiden paikat. Nyt eduskuntavaaleissa kaikissa telineissä ei ollut joka puolueelle julistepaikkaa. Puolueiden julistepaikkojen määrät eivät myös olleet tasapuoliset.

Raisiossa 29.4.2019

Jukka Rantala	Harri Seikola
Tuija Hyytiä	Anita Ruusuranta
Mikko Kaamanen	Pekka Heikkilä
Merja Niemi	Jari Pulkkinen
Jukka A. Rantala	Jari Salonen
Tanja Parkko	Helena Viljanen
Janette Broberg	Sari Packalén
Mika Koivisto”	

Päätös

Aloite merkittiin pöytäkirjaan ja lähetettiin kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Kaupunginhallitus 6.5.2019 155 §

”--- Kaupunginhallitus lähettää --- valtuutettu Jukka Rantalan aloitteen koskien vaalimainosten keskitettyä kiinnittämistä Raision virallisilla paikoilla konsernihallinnon valmisteltavaksi ---”

**Vs. kaupunginlakimies Sari Vahtera ja kaupunginjohtaja Ari Korhonen
14.5.2020:**

Valtuutettu Jukka Rantala ym. valtuutetut ovat tehneet aloitteen vaalimainosten keskitetystä kiinnittämisestä vaalimainospaikoilla.

Yleistä

Kunnilla ei ole lakisääteistä velvollisuutta vaalimainonnan järjestämiseen, mutta kaupungit ovat perinteisesti tarjonneet puolueille ja valitsijayhdistyksille mahdollisuuden ehdokasjulistusten esillepanoon niille varatuissa telineissä. Vaalimainospaikkojen ylläpito ja maksullisuus vaihtelevat kunnittain.

Vuoden 2019 eduskuntavaaleja ja europarlamenttivaaleja koskevassa Kuntaliiton yleiskirjeessä viitataan ulkomainontaan sovellettavien periaatteiden osalta Kuntaliiton yleiskirjeeseen 12/2016, 19.10.2016, jossa todetaan seuraavaa: Kuntavaalien ulkomainonta suositetaan aloitettavaksi niillä alueilla, jotka ovat kunnan hallinnassa ja määräämisvallassa, viikkoa ennen ennakkoonestuksen aloittamista.

Kunnalla ei ole lakisääteisiä velvollisuuksia vaalimainonnan järjestämisessä. Kunnallinen vaalimainontakäytäntö on perustunut kuntien keskusjärjestöjen suositukseen ja sitä on noudatettu 1970-luvulta lähtien. Perusteena suositukselle on aikanaan ollut vaalimainonnan yhdenmukaistamisen tarve, kaupunki- ja maisemakuvalliset syyt sekä ympäristön siisteys. Kunnallisesta vaalimainonnasta on muodostunut perinne, jolla voidaan katsoa olevan edelleen tiedotusarvoa. Kansalaiset ovat tottuneet siihen, että vaalien yhteydessä käytetään tällaista mainontaa. Kunnalliseen vaalimainontaan liittyvät laillisuuskytymykset koskevat yleensä yhdenvertaisuusperiaatteen noudattamista eli tasa-
puolisuutta mainospaikkojen jaossa.

Kullekin ehdokkaita asettaneelle ryhmälle tulevan julistetilan sijainti, luettuna vasemmalta oikealle, tulisi määräytyä samassa järjestyksessä kuin ehdokaslistojen yhdistelmässä. Jotta tyhjiä mainospaikkoja ei jäisi, ehdokkaita asettaneilta ryhmiltä *voidaan* tiedustella, tulevatko he käyttämään mainospaikkoja ja edellyttää vastausta tiettyyn päivämäärään mennessä uhalla, että vaalimainospaikkoja ei heille varata. Ryhmiltä voidaan myös vaatia kirjallinen ilmoitus tai sitoumus vaalimainospaikkojen käyttämisestä. Edellä kuvattu menettely täyttää myös yhdenvertaisuusperiaatteen vaatimukset. Jos tyhjiä paikkoja kuitenkin jää, niitä voidaan käyttää yleiseen vaalitiedottamiseen.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä 2005:62 oli arvioitavana eduskuntavaalien keskitetty vaalimainonta kaupungin alueilla sekä vaalimainoksista huolehtimisesta perittävä maksu. KHO katsoi, että ulkovaalimainonnan keskitetty järjestäminen kuului kunnan toimialaan. Korvauksen periminen vaalilaineiden pystyttämistä ja hoitamisesta aiheutuneiden kustannusten kattamiseksi ei ollut lainvastaista.

Kaupunginhallituksen hyväksymissä vaalimainonnan yleisohjeissa määritellyllä ruutukaava-alueella oli kielletty muu kuin kaupungin keskitetysti hoitama vaalimainonta. KHO toteaa, että kaupungilla on lähtökohtaisesti oikeus itse päättää, miten sen omistamia ja hallitsemia alueita käytetään mainonnassa. Päätöksellä ei ole rajoitettu mahdollisuutta mainostaa yksityisten omistamilla tai hallitsemilla alueilla. Yleisen järjestyksen, turvallisuuden ja viihtyisyyden vaatimukset huomioon ottaen kaupunki on voinut päättää, että vaalimainonta järjestetään päätöksessä tarkoitettuun tavoin keskitetysti. Keskitetyn vaalimainonnan vaikutukset sananvapauden käyttämiseen eivät ole suhteettomia mainittuihin päämääriin nähden.

Puolueilta ja valitsijayhdistyksiltä oli päätetty periä 840 euron suuruinen korvaus mainosten liimaamisesta, paikalleen asettamisesta, huoltamisesta ja poistamisesta. Maksu kattaa kaikki kaupungin alueelle pystytettävät 50 mainoskehikkoja sekä kaupungin silloille pystytettävät 24 mainoskehikkoja. KHO toteaa, että vaalimainoksista huolehtimisesta perittävä maksu on määrätty työstä aiheutuneiden kustannusten perusteella. Kaupunginhallitus on voinut toimivaltansa rajoissa päättää periä tehtävän hoitamisesta maksun, vaikka laissa ei ole säädetty tällaisesta tehtävästä kannettavasta maksusta. Puolueilla ja valitsijayhdistyksillä on vaalimainonnassaan käytettävissä muitakin tiedotuskanavia kuin ulkomainonta. Em. maksun periminen ei rajoita sananvapautta sitä koskevien säännösten ja määräysten vastaisella tavalla. Päätös ei myöskään loukkaa yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.

Koska vaalien ulkomainonnan järjestäminen kunnan hallinnassa ja määräämisvallassa olevilla alueilla ei ole lakisääteistä toimintaa ja on kunnan vapaasti järjestettävissä, Kuntaliitto ei ole antanut suosituksia vaalimainospaikkojen maksullisuudesta. Kuntavaaleissa lähtökohtana voidaan kuitenkin pitää, että kunnan järjestämät mainospaikat ovat ehdokkaita asettaneille tahoille maksuttomia.

Kukin kunta ratkaisee paikallisista lähtökohdista vaalimainospaikkojen maksullisuuden. Maksullisuuteen vaikuttaa kustannusten suuruus, aiemmin omakustuttu käytäntö ja sen sujuvuus, palvelun taso, mainoskehikkojen laatu, kuka huolehtii vaalimainoskehikkojen pystytyksestä ja purkamisesta.

Olennaista on, että kaikki ehdokkaita asettaneet ryhmät voivat varata saman määrän mainospaikkoja ja jos maksuja peritään, maksuilla katetaan määritellyt kunnalle aiheutuvat kustannukset ja maksut ovat samansuuruiset kaikille mainospaikkoja varanneille ryhmille.

Ulkomainospaikkoja valittaessa on otettava huomioon vaalilain säännökset, jotka edellyttävät, että vaalimainoksia ei sijoiteta ennakoäänestys- tai äänestyspaikalle ja niiden läheisyyteen siten, että niiden voitaisiin katsoa vaikuttavan äänestäjien vaalivapauteen. Lähtökohtana voidaan pitää sitä, etteivät vaalimainokset näy vaalihuoneistoon taikka sen sisäänkäyntiin.

Mainoksen sijoittamiselle tarvitaan maanomistajan/-haltijan suostumus. Kunta ei voi määrätä muiden kuin omistuksessaan ja hallinnassaan olevien alueiden vaalimainontapaikoista. Jos kunnan vaalimainoskehikkoja sijoitetaan myös yksityisille alueille, kunnan on saatava omistajan tai haltijan suostumus kehikkojen sijoittamiseen.

Mahdollisuudet Raisiossa ja päätöksenteko

Aloitteessa tuodaan esiin joitakin ongelmia liittyen nykyiseen käytäntöön vaalimainosten kiinnittämisessä. Siirtyminen uuteen keskitettyyn vaalimainosten kiinnitystapaan aloitteen ehdotuksen mukaisesti vähentäisi joitakin vaalimainosten kiinnittämiseen ja julkisivuun liittyviä ongelmia.

Kaupunginvaltuusto voi talousarviossa varautua keskitetystä kiinnittämisestä mahdollisesti aiheutuvaan lisäkustannukseen. Kaikissa tapauksissa kaupunginhallituksen päätös telineiden sijoittelusta vaaleissa on syytä uusua ennen kevään 2021 kuntavaaleja. Samassa yhteydessä voidaan päättää menettelyyn liittyvistä yksityiskohdista ja mahdollisista maksuista, jos niiden periminen katsotaan tarkoituksenmukaiseksi. Keskitettyyn järjestelmään siirtyminen voidaan päätöksenteon näkökulmasta tehdä siten, että uusi toimintatapa on ensimmäisen kerran käytössä kevään 2021 kuntavaaleissa.

Päätösehdotus

Kaupunginjohtaja Ari Korhonen

Kaupunginhallitus ehdottaa kaupunginvaltuustolle, että valmistellaan siirtymisen aloitteessa esitettyyn vaalimainosten keskitettyyn kiinnitystapaan siten, että menettely on ensimmäisen kerran käytössä 2021 kuntavaaleissa.

Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen käsitellyksi.

Pöytäkirja tämän asian osalta tarkastetaan heti.

Päätös

Kaupunginhallitus hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti.

